

проживання за кордоном; соціальне сирітство дітей заробітчан тощо. Поряд з тим існують й позитивні наслідки трудової еміграції українців, основним з яких є значний притік валюти у вигляді грошових переказів.

У 2010 р. грошові перекази до України знаходились майже на рівні обсягу прямих іноземних інвестицій та становили 5,2 млрд. дол. США, що майже в 8 разів вище за зовнішню допомогу розвитку для України. Згідно з деякими припущеннями, українська економіка втратила б приблизно 7 % свого потенціалу без стимулюючого впливу грошових переказів мігрантів. [2, с. 4].

Використана література

1. За експертними даними, за кордоном працює 4 млн. 500 тис. українців // NEWSru.ua. – Режим доступу <http://www.newsru.ua/finance/09apr2008/rubeg.html>. – Назва з екрану.

2. Міграція в Україні: факти і цифри / Укладено Представництвом Міжнародної організації з міграції в Україні. - К., 2011. – 7 с.

УДК 330.46

Леся Кухній, аспірант

ПВНЗ “Галицька академія”, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ ІДЕЙ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В ФУНКЦІОНУВАННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ

Lesia Kukhnii

APPLICATION OF INSTITUTIONALISM IDEAS IN THE FUNCTIONING OF SOCIO-ECONOMIC SYSTEMS IN UKRAINE

Сучасна економіка України має ряд невирішених питань теоретичного і практичного характеру, котрі стримують її розвиток і входження на світовий ринок. Немає сумніву, що для стабільного розвитку економіки України важливе значення мають функціонування і розвиток її галузей народного господарства як на макро- так і на мікрорівні.

Тому за цих умов надзвичайно важливу роль відіграють сучасні наукові досягнення в сфері економічної теорії та теорії менеджменту, котрі орієнтуються на становлення, функціонування і розвиток економіки.

Єдність економічної теорії з теорією менеджменту обґрунтовується тим, що метою обох теорій є забезпечення суспільства продуктивними теоретичними засобами його успішної життєдіяльності. Однак, якщо метою економічної теорії є розробка засад забезпечення прибутковості соціально-економічних систем, то метою теорії менеджменту є розробка засад забезпечення синергетичності різних соціальних систем – прибуткових, неприбуткових, затратних.

Порівняльний аналіз показує, що спільність теоретичних підходів до вирішення завдання успішності діяльності соціально-економічних систем проявляється в інституціоналізмі, як напрямі сучасної економічної науки, та в системному підході, як одному із трьох складових нової парадигми теорії менеджменту.

Інституціоналізм розглядає економіку як систему, в якій відносини між господарюючими агентами складаються під впливом економічних, соціальних, політичних та психологічних чинників, що дає можливість вирішити ряд соціально-економічних проблем в діяльності підприємств, організацій України. Об'єктами дослідження в інституціоналізмі є певні інститути (корпорація, держава, профспілки), а

також правові, психологічні, тобто звичаї, норми поведінки, інстинкти тощо та морально-етичні аспекти. Ці інститути, на думку представників інституціоналізму, - рушійні сили розвитку суспільства.

Про актуальність застосування ідей інституціоналізму в сучасній економіці України свідчить успішний досвід країн США, Франції та Швеції. Зокрема, у Швеції ідеї інституціоналізму реалізовані у шведській моделі економічного розвитку, яскравими представниками якої є економісти Мейдернер, Рен та ін. та моделі менеджменту. Однак, до тепер вітчизняні організації в Україні використовують західні моделі менеджменту, не зважаючи на те, що механічне перенесення моделі менеджменту одного соціокультурного середовища в інше, сліпе копіювання досвіду тієї або іншої держави є безуспішним. В світі відомі окремі американська, французька, німецька, шведська, японська та й інші економічні моделі.

Тому для здійснення інституційного розвитку підприємств, організацій в Україні важливим є розробка своєї моделі менеджменту. Увібравши в себе світові досягнення, українська модель відобразатиме в них нашу українську ментальність, нашу українську вдачу, наш український характер. Таким чином, українська модель менеджменту забезпечить ефективний механізм функціонування соціально-економічних систем.

Крім того, сучасні ідеї представників інституціоналізму передбачають необхідність широкої участі працівників у власності та управлінні виробництвом, у забезпеченні соціальних гарантій особі, колективу персоналу і соціальної відповідальності перед державою, суспільством. Таким чином, усе це розкриває соціальну суть менеджменту, котрий виступає об'єктом інституціоналізму. За таких умов основним завданням багатьох підприємств, організацій виступає їх ефективний механізм функціонування у відносинах з іншими інститутами.

Ті об'єкти і чинники, які досліджували представники інституціоналізму, відносяться до чинників зовнішнього середовища організації згідно системного підходу до менеджменту. Для того, щоб оцінити зв'язки організації, як соціального інституту, з іншими інститутами доцільно використати загальновідомий SWOT – аналіз, як менеджерський засіб інституціоналізації інтересів корпорацій, профспілок, держави.

Проблемами використання методу SWOT-аналізу та побудови матриці рішень займалися багато вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як Дж.Вествуд, С.Дибб, П.Дойль, Н.В.Куденко, Г.В.Завгородня, В.М.Терещенко, Л.В.Балабанова. В працях цих вчених зазначається, що SWOT-аналіз дає основу для оцінки ефективних сторін діяльності і можливостей коректування її слабких сторін, тобто визначає як зовнішні, так і внутрішні фактори [1].

За допомогою цієї методики можна встановити взаємозв'язки між силою та слабкістю, які властиві підприємству, організації і зовнішніми загрозами і можливостями. Спершу виявляють сильні і слабкі сторони, а також загрози та можливості, після цього встановлюють взаємозв'язки між ними.

Зовнішнє середовище являє собою сукупність активних суб'єктів і сил, тобто інститутів, що діють за межами підприємства і впливають на його здатність встановлювати та підтримувати з цільовими споживачами відносини ділового співробітництва. Проаналізувавши фактори зовнішнього середовища підприємства, організації, а саме зв'язки з державою, профспілкою та ін., зіставляємо можливості підприємства умовам ринку і узагальнюємо результати SWOT-аналізу у матриці SWOT. З огляду на це існує нагальна потреба пошуку шляхів подолання загроз, та усунення слабкості підприємства, що завжди є важким завданням.

Надалі використовують метод позиціонування можливостей і за допомогою спеціальних матриць визначають вплив можливостей і загроз на підприємство, організацію.

Таким чином, SWOT-аналіз є універсальним аналітичним інструментом, який може застосовуватися для вивчення впливу факторів зовнішнього середовища на механізм функціонування соціально-економічних систем, для подолання загроз і реалізації можливостей в інституційному розвитку як на макро- так і на мікрорівні економіки України.

Отже, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що сучасний інституційний розвиток економіки України як на макро- так і на мікрорівні залежить від її реакції на вплив факторів зовнішнього середовища, котрі виступають в якості інституційних об'єктів і взаємодіють з іншими підприємствами. Крім цього, успішна діяльність на підприємствах на пряму залежить від системи менеджменту, котра повинна розкривати ефективний механізм їх функціонування і забезпечити реалізацію можливостей їх інституційного розвитку.

Використана література

1. SWOT-аналіз – основа формування маркетингових стратегій: Навчальний посібник / За ред. Л.В.Балабанової. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2005.–301 с. – (Вища освіта XXI ст.).

УДК 330. 8

Віталій Левицький, к.і.н., доцент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕХІДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Vitalii Levytskyi

FEATURES OF TRANSITIONAL ECONOMICS SYSTEMS

Перехід від командно-адміністративного до демократично-ринкового суспільного устрою є специфічною ознакою розвитку сучасної України. Економічні системи, які перебувають на етапі переходу від централізовано-планової до ринкової системи економічної координації, є досить нестабільними. Великою мірою ця нестабільність сягає своїми витокami планових економік, які, досягши певного етапу свого розвитку, вичерпали можливості подальшого зростання при збереженні тих способів регулювання, що склалися. Це й спричинило наростання структурних диспропорцій. Проте жорсткість політичних надбудов зашкодила більшості соціалістичних країн проводити цивілізаційну модифікацію систем економічної регуляції, що, зрештою, призвело до революційних змін. Також значна частина кризових чинників виникла внаслідок здійснення саме стратегій економічних перетворень, а тому має трансформаційний характер.

Особливість перехідної кризи полягає в тому, що її чинники є успадкованими чи результатом зміни самих систем. Трансформаційна економічна система не містить внутрішніх механізмів, які забезпечують її повернення до стабільного стану (як це спостерігається у класичній ринковій економіці). Помітна недосконалість ринкового середовища, яка виявляється в нерозвиненості й спотвореному характері грошової системи, обмеженій мобільності ресурсів та слабкій фінансовій системі, нераціональності структури продуктивних сил, недосконалій законодавчій сфері тощо, не дає змогу державі реально контролювати наявні в країні ресурси. В той же час і